

Isten hozta Biatorbágyon! – Csath Magdolna.

Idén nyáron költözött városunkba Dr. habil Csath Magdolna közgazdász, akinek személye média szereplései, publikációi által bizonyára sok biatorbágyi előtt ismert. A világháló arról árulkodik, hogy Csath Magdolna tevékenységére itthon és külföldön is számos szakmai valamint társadalmi szervezet tart igényt. Tagja többek között a Professzorok Batthyány Körének, a 100-ak tanácsának, a globalizáció hatásait vizsgáló „International Forum on Globalization” nevű nemzetközi fórumnak, a Trianon Társaságnak, és a Mozgalom a Magyar Vállalkozásokért közösségnek. Ezen túl több nemzetközi szakmai folyóirat szerkesztőbizottságának tagja. Jelenleg a Kodolányi János Főiskola innovációs igazgatója, valamint a Gazdálkodási és Menedzsment Tanszék vezetője.

Csath Magdolnának és férjének három évvel ezelőtt sikerült vásárolniuk egy régi családi házat városunkban, amelynek felújítása idén júniusban fejeződött be. Azóta egyre gyakrabban találkozhatunk a szinte mindig mosolygós tekintetű közgazdász asszonnyal a közéleti eseményeken. Így született a gondolat, hogy illő lenne bemutatnunk őt újonnan választott szűkebb pátriája lakóinak, hogy az is közelebbi képet kapjon róla, aki még nem látta a televízióban, nem hallotta a rádióban, nem olvasott tőle, vagy róla az újságokban, könyvekben, honlapokon.

Kérem, pár mondatban mondja el ki Ön?

Szakmai szempontból közgazdász, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, magánélet szempontjából egy csodálatos 91 éves édesanya leánya, egy csodálatos informatikus szakmájú férj felesége, egy csodálatos leányszónak az édesanyja és három csodálatos unokának a nagymamája.

Mitől érzi magát egyéninek és különlegesnek ebben a világban?

Amitől én egyéninek és különlegesnek tartom magam, az eddig még mindig kudarchoz vezetett, bár ezeket a kudarokat soha nem bántam. Soha nem voltam és nem vagyok hajlandó ugyanis semmilyen politikai vélemény mellé állni, ha azzal szakmailag, emberileg, erkölcsileg nem tudok egyetérteni. Nem tudok se szakmai, se politikai nézeteket úgy elfogadni, hogy azokat előbb ne értékelném. Ez az értékrend pedig Magyarországon a korábbiakban egyáltalán nem, de – sajnos - ma sem mindig talál egyértelműen pozitív fogadtatásra. Sajnos gyakran azt várták és várják el az

embertől, hogy kritika nélkül fogadjon el bizonyos mások által kialakított nézeteket, és ha ezt nem teszi, akkor összeférhetetlennek kiáltják ki, vagy csak egyszerűen levegőnek nézik. Talán ez magyarázza, hogy már az előző rendszerben is tíznél több munkahelyem volt.

Engem úgy neveltek, hogy az ember nem hazudik, és ha véleménye van, akkor azt elmondja. Ennek köszönhetően 1985-ben munkanélkülivé váltam a szakmai hátterem, végzettségem, kandidátusi fokozatom, és díjaim ellenére. Tudtam ugyanis és nem is rejtettem véka alá, hogy ahhoz, hogy egy akár szocialista, akár tőkés vállalatot sikeresen vezessenek, elsősorban szakmai tudás kell, és nem elég a politikai megbízhatóság. Annak idején lelkes, a szakmáját szerető iparszakos fiatal közgazdászként, az Országos Vezetőképző Központ oktatási igazgatója voltam, és arra gondoltam, hogy jó lenne azt a tudást, amely egy vállalat sikeres vezetéséhez kell behozni „nyugatról” a szocializmusba is, mert akkor talán a szocialista cégek is jobban működhetnének. Kitaláltam, hogy vezessük be a felsővezetők MBA (Master of Business Administration) képzését. Erről addig még Magyarországon nem sokan hallottak. Én is azért tudtam, hogy mi az, mert rendszeresen olvastam a külföldi szakirodalmat. Azt hitték, hogy én ezzel támadom a szocializmust. Hiába magyaráztam, hogy ez csak annyit jelent, hogy marketinget, stratégiát, pénzügyeket tanítanánk a vállalatvezetőknek, elkezdtek sanda szemmel nézni rám. Főnököm meg is fogalmazta, hogy ezzel valójában én elfeledkezem egy fontos dologról: arról, hogy a szocialista vezető legfontosabb jellemzője a politikai megbízhatóság, ezért nem ajánlatos dolog „tőkés ideológiákkal” ráadásul külföldi előadók bevonásával megzavarni a gondolkodását. Ma akár verhetném is a mellem, hogy én már akkor meg akkor ártani akartam a rendszernek, de nagyon nem lenne tisztességes. Hiszen az igazság az, hogy csupán jó szakemberként jó munkát szerettem volna végezni. Az eredmény viszont az lett, hogy kirúgtak, így munkanélküli lettem. Ezt csak arra hoztam példának, hogy nem illeszkedtem be abba a rendszerbe, amely azt állította, hogy elég, ha a szocialista vállalatot jó pártemberek vezetik. A kirúgás után egy évig nem tudtam elhelyezkedni. Akkor, daczból, azt mondtam, hogy ha nem kell itthon a jó szakember, elmegyek külföldre. Publikációimnak, egyetemi szakmai kapcsolataimnak, köszönhetően ez sikerült is. Így kerültem ki először egy, majd hosszabbítás után összesen öt évre az Egyesült Államokba, onnan pedig két évre Nagybritanniába egyetemi professzornak. Őszintén megmondom, az elején kemény

dolog volt! Képzelteri, „szocialista tanár” a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemi végzettségemmel az USA-ban, egy kapitalista piacgazdaságban vállalati stratégiai tervezést tanítani! De kemény munkával végülis egyre jobban ment a dolog! De visszatérve a cégek ügyére: egy cég egyébként ma sem attól jó, hogy magán, vagy állami, hanem attól, hogy jó szakemberek vannak-e az élén. Ugyanez igaz ez egy falura, egy városra, és az országra is! Sajnos a magyar valóság azóta nem sokat változott. Ma sem lehet a felmerülő problémákat tisztességesen, több oldalról, szakmailag és értékrend szempontjából – azt figyelembe véve, hogy mi jó az országnak, mi jó a társadalomnak – megvitatni. Továbbra is azok az igazán sikeresek, akik az aktuális hatalom kedvében tudnak járni véleményükkel. Mindha nálunk azt értékelné a mindenkori politika, aki azt mondja – szakmai meggyőződéssel – amit a politika hallani akar. Ellenkező esetben, akár „büntetésre” is lehet számítani. Ennek legenyhébb formája az „elhallgattatás”, a TV-rádió interjúk ritkulása, majd elmaradása. Aki pedig akár szakmai véleményét is feladva - jól igazodik, az megkapja jutalmát. Ez azonban az én neveltetésemmel, erkölcsi nézeteimmel nem egyeztethető össze. Ezért sajnálatos módon én állandóan „rossz gyerek” vagyok, viszont köszönöm, nagyon jól érzem magam, mert reggel, amikor felkelek, bele merek nézni a tükörbe.

Mennyire válik el az ön életében a tanítás és közgazdasági munka? Ugye azt szoktuk mondani bizonyos szakmáknál, hogy aki nem tudja, az tanítja. Melyik az ön „igazi” szakmája, illetve hogy fér ez a kettősség össze?

Amikor végeztem, eszembe se jutott, hogy én valaha tanítani fogok. Iparszakos közgazdászként egy gyárban kezdtem dolgozni. Annak idején mi még ártjártunk a Műszaki Egyetemre ipari technológiát tanulni, tehát az a közgazdász vagyok, aki még azt is tudja, mi az esztergályozás, vagy a marás. Oktatási pályám úgy kezdődött, hogy visszahívtak óraadónak a Közgazdasági Egyetemre. Az intézményt dicséri, hogy én olyan tárgyakat taníthattam, mint pl. a tőkés vállalatok pénzügyei, a tőkés vállalatok stratégiai tervezése, már akkor, amikor még sokan többnyire a szocialista rendszert dicsérő tantárgyakat oktattak. Közben arra jöttem rá, hogyha az ember tanítani akar, akkor sokkal világosabbá kell tennie maga számára is azt, amit gondol, a bonyolult dolgokat egyszerűen kell megfogalmazni, hogy mindenki értse, és a kíváncsi diákkal ~~bizony~~ őszintén kell beszélni, meg kell hallgatni a kritikus

véleményét is, sőt nem szégyen vitába bocsátkozni vele. Megjegyzem, hogy ez a szemléletem később sokat segített abban, hogy könnyebben vegyem az akadályokat az USA-ban. Ott ugyanis nincs olyan, hogy a tanár a nagyelőadóban száz diáknak megtartja az előadást, a hallgató pedig hallgat, és csak akkor találkoznak személyesen, amikor a diák vizsgázik. Ott kisebb csoportokban „interaktív” órákat kell tartani, amelyeken a diák bármikor megszólalhat, belebeszélhet, véleményt mondhat, nincs az a „tanártisztelet” amely megakadályozná a kérdezést, amely arra készítetné a diákot, hogy amit a tanár mond, azt el kell kritika nélkül fogadni. Ennek mértéke először meglepett, de mivel az egyéniségemtől egyáltalán nem volt idegen, hiszen én is szeretek mindent megkérdőjelezni – nem volt nehéz ezek közé a körülmények közé beilleszkedni. Csak utólag tudatosult bennem, hogy ez a legjobb módja annak, hogy a demokrácia értékeit az oktatáson keresztül is kifejezzük.

De, mint említettem, először nem tanárként kezdtem, hanem a gyakorlatban, egy gyárban kezdtem dolgozni. A reggeli 7 órás „blokkolástól” eltekintve nincsenek is rossz élményeim a Láng gépgyárról, ahol közgazdász munkámat elkezdtem. A gyakorlatot tanárként sem adtam fel soha, mert gyakorlat nélkül a tanár kevés! Hiszen az elmélet állandóan fejlődik, újabb és újabb gondolatok, újdonságok jelennek meg, ezért nagyon ott kell lenni a szakmai élvonalban. Tudni kell, hogy éppen mi folyik a világban, és ha lehet ezt meg kell „fürdetni” a gyakorlatban, meg kell tudni, hogy a magyar gyakorlat mit fogad ebből be, és mit nem, ha nem miért nem. Tehát állandóan tesztelni kell az elméletet a gyakorlattal. Ennek örül a „gyakorlat” is, és a tanár meg tanul gyakorlattól, például azt, hogy mi az, amit nem lehet alkalmazni és miért. Tehát a kettőt én nem tudom szétválasztani. Ma is rendkívül sok a vállalati kapcsolatom. De van egy harmadik fontos területem is: ez pedig a kutatás. Például ebben az évben fejeztünk be a tanszéken egy kutatást, több mint háromezer magyar kis és közepes vállalkozásnál néztük meg, hogy miért gyenge az innovációs tevékenységük, magyarul, miért nincsenek új termékeik, új technológiáik, miért nem találnak maguknak új piacokat, mi gátolja ebben őket. Azt a jelenséget látjuk ugyanis, hogy Magyarország 20-30 évvel ezelőtt még jó pozícióban volt az innovációt illetően, és különösen jól szerepletek a kis és közepes vállalkozások, amelyeknek egyre másra jöttek az eredeti ötleteik. Ez a tulajdonságunk aztán szépen lassan kezdett leépülni. Nagyon érdekelt, hogy mi ennek az oka? Ezért kezdtünk bele a kutatásba. Az eredményt természetesen

„bemutatjuk” a társadalomnak: elmondjuk konferenciákon, elküldjük a cégeknek, a döntéshozóknak az elkészült tanulmányokat. Tehát a gyakorlat, az oktatás és a kutatás elválaszthatatlanok. Egyiket sem tudnám hanyagolni, mert akkor a másik terület gyengülne.

Ha már a kutatást említette, megtudták, hogy mitől csúsztunk a lista végére?

Több oka is van. Talán a legfőbb, hogy a rendszerváltás korszakának innovációs fellendülését követően iszonyatosan bürokratikussá vált a társadalom. A bürokrácia pedig megöli a kreativitást. A másik a korrupció. Hiába van például egy cégnek jó terméke, nem tőle fogják megvenni, hanem attól, aki zsebbe dugja a pénzt. Sajnos, ha a piacon nem az a siker kritériuma, hogy valaki jót és újat csinál, hanem az, hogy mennyi pénzt dug a „megfelelő zsebekbe”, akkor a kreatív lélek előbb - utóbb feladja a kísérletezést. Harmadik probléma, hogy a magyar adórendszer továbbra is a hazai kis és középvállalkozásokat sújtja. Adókedvezményt és hatalmas állami támogatást hazai kisvállalkozás nem, csak a külföldi nagy cégek kapnak, azok viszont gáláns módon. Az előző ciklusban például a Mercedes, a mostaniban az Audi. Tehát kutatásunk eredményét összefoglalva, Magyarországon az innovációt sem a gazdasági-társadalmi környezet, sem pedig a gazdaságpolitika nem igazán támogatja.

A rendszerváltáskor az emberek joggal gondolhattak arra, hogy lesz egy normális, demokratikus piacgazdaság Magyarországon. Azonban a magyar rendszerváltás torzszülöttre sikeredett. Volt egy tisztességtelen privatizáció, amelyben fillérekért elkótyavetyélték az állami vagyont, a mezőgazdaságban egy tisztességtelen, licitáláson alapuló föld újraelosztás, amellyel a paraszttól gyakorlatilag elvették a földet, mert a magyar paraszttól idegen a licitálás szellemisége. Mindezen folyamatok eredménye, hogy mára alig maradt nemzeti vagyon, az emberek egyre csalódottabbak lettek. A társadalom bürokratikussága nem csökkent, és a korrupció sem látszik csökkenni. Nem segített az Európai Unióba való belépés sem. Ugyan előtte azt mondták, hogy milyen jó, mert a magyar ember majd cukrászdát nyithat Bécsben, ám e helyett Magyarországon nyit mindenki cukrászdát, meg ide hozza, amit otthon termel, tehát a dolog fordítva sikeredett, nem mi szereztünk újabb piacokat magunknak, hanem mi váltunk mások piacává, ami azt jelenti, hogy csökken a magyar vállalkozó lehetősége.

Most, hogy lassan fél éve lakója városunknak, milyennek találja Biatorbágyot?

Régóta ismerem a települést. A férjemnek volt egy kis gyümölcsöskertje az Iharosban, ahova mi már akkor is kijártunk, amikor még Budapesten éltünk. Nyolc évvel ezelőtt, amikor eldöntöttük, hogy eladjuk a fővárosi otthonunkat szerettünk volna ide költözni, de őszintén bevallom nem találtunk Biatorbágyon annyi pénzért házat, mint amennyink volt, és - ismerve a bankokat - nem szerettünk volna hitelt felvenni. Az első Budapest környéki hely, ahol anyagi lehetőségeinknek megfelelő épületet találtunk Zsámbék volt. Három éve adódott a lehetőség, hogy Biatorbágyon megvegyünk egy rossz állapotban lévő régóta lakatlan házat. Vettünk egy nagy levegőt, férjem eladta az iharosi telket, kölcsön kértünk innen-onnan a családból és elkezdtek apránként felújítani. Idén nyáron költöztünk, és habár nehéz volt elválni zsámbéki barátainktól bevallom, nagyon jól érezzük magunkat itt. Biatorbágyot nagyon szeretjük. Az én közgazdasági szakterületem a stratégiai tervezés, ezért, ha lehetőségem lesz rá, szívesen segítenék az önkormányzatnak abban, hogy készítsünk a városra egy hosszabb távú elgondolást. Bár tudom, hogy a választások négy évre szólnak, de pont azt tenne jót egy városnak és egy országnak is, ha lennének olyan dolgok, amelyekben mindenki meg tudna állapodni, függetlenül attól, hogy melyik politikai nézetrendszer áll hozzá közel. Az olyan ügyeknek, mint a közösségépítés, a helyi vállalkozások helyzetbe hozása, a környezetvédelem, a hagyományőrzés, a helyi piacok megteremtése, vagy egy iskolaépítési program át kellene ívelniük a választási ciklusokon.

Szaktájékozódásának minden szegmensével foglalkozik, számos baráti társaság, közösség, szervezet, fórum tagja, részt vállal a közéletből, publikál, interjút ad, törődik a nagycsaláddal is, hány órából áll egy napja?

Nem nagyon unatkozom, viszont például nincs televízió, mi nem töltünk ilyesmivel időt. Intenzíven használom ugyanakkor az internetet, nagyrészt ezen keresztül tartok kapcsolatot a szakmai fórumokkal. A szükséges információt, ismereteket megszerzem a szakkönyvekből, folyóiratokból. Rengeteg újságot olvasok, hazait, külföldit egyaránt. A postás talán el tudja mondani, hogy mióta ide költöztünk hány kilónyi anyagot cipelt ide a házba. Hajlamos lennék azt mondani, hogy fiatalabb korban talán a családra jutott a legkevesebb időm, de szerencsére férjem, aki matematikus,

fizikus végzettségű, nálam jóval „megfontoltabb” ember, mindig biztos pont volt az életünkben. Az ő stabil munkahelye lehetővé tette, hogy én szabadabban, kötetlen munkaidőben dolgozzak, amelyben nem nyolc, hanem inkább 24 órás a „munkaidő”.

A beszélgetést lejegyezte Mester László